

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio II. De Primo Decalogi Præcepto. Unum cole Deum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Q U Æ S T I O II.

De Primo Decalogi Præcepto.

Unum cole Deum.

IN primo Decalogi præcepto verus Dei cultus præcipitur, falsorumque Deorum cultus prohibetur: Idcirco agendum hic primo de Virtute Religionis, quæ Dei cultum immediate præcipit; deinde de tribus Virtutibus theologalibus Fide, Spe, & Charitate, quibus Deus specialiter colitur. Tum de Oratione, (ubi fasè de Horis Canonicis) necnon de Adoratione, tanquam de præcipuis actibus Religionis. Adoratio enim est præcipuus ex actibus externis Religionis, sicut Oratio est præcipuus ex internis; Et ad hanc reducitur Devotio, quamvis ista magis effectum cultus, quam ipsum cultum significet. De Juramento tamen, & Voto, quibus nosmet Deo devovemus, commodius in secundo Decalogi præcepto agi solet. Præterea agendum de Vitiis, quæ per excessum virtuti religionis adversantur, videlicet de Superstitione, Divinatione, Vana observantia, Maleficio, Magia; Sicut etiam de Vitiis, quæ eidem virtuti adversantur per defectum, videlicet de Irreligiositate, Tentatione Dei, Blasphemia, Sacrilegio. De Simonia tamen nonnulla dicemus in sequenti tractatu de Restitutione, ubi de Restitutione in particulari; fuse enim de ea diximus in tertio ex Opusculis Theologico-moralibus, ubi de Beneficiis Ecclesiasticis.

ARTICULUS I.

De Virtute Religionis.

- I. Religio est virtus inter Morales præstantissima, qua habet pro formali objecto cultum Divina excellentia præstandum.*
- II. In quo differant virtutes Theologales a Moralibus?*
- III. Quinam sint actus a virtute Religionis elicitii, & quinam imperati?*
- IV. Primum Decalogi præceptum obligat ad actus Religionis externos in quantum conjunctos cum internis.*
- V. Ad quos actus externos Religionis obligat lex positiva, & lex naturalis?*

VI. Quandonam exercendi sunt actus Religionis?

I. **V**irtus Religionis est Theologalibus inferior; sed præstantior Moralibus: Ejus munus est præscribere qualis cultus Deo præstandus sit, propter ejus excellentiam supra omnem, quod non est Deus; sicut etiam ubi, quomodo, & quando præstandus sit. Quare quia Religio respicit Deum super omnia, participat de virtutibus theologalibus, quia vero respicit tanquam suum objectum formale ipsum cultum Dei, qui est aliquid creatum, propter honestatem, quam habet in se talis cultus, ideo non dicitur virtus theologalis; Sicut non est virtus theologalis Obedientia, quæ habet pro objecto formali ipsam obe-

obedientiam præstandam Deo Superiori supremo,

Anxie disputatur apud Theologos, in quo differat Religio, & aliæ virtutes morales a Theologicalibus?

II. Ad quod dicendum, in hoc potissimum differre, quod solum de ratione virtutis theologalis sit habere pro objecto formali, seu motivo intrinseco ipsum Deum, vel aliquam ejus perfectionem, quæ super omnia attingatur: Contra vero virtutes morales habent pro objecto formali aliquid creatum, quamvis aliquando habeant etiam pro objecto terminativo extrinseco ipsum Deum: Exempli gratia, Fides credit Deo, habetque pro objecto formali non ipsam honestatem fidei, sed auctoritatem Dei, quam præfert cuilibet auctoritati creatæ. Spes tendit ad beatitudinem non propter honestatem spei, aut propter excellentiam beatitudinis, sed habet pro objecto formali Deum auxiliatorem, in quo super omnia confidit; Charitas autem habet pro objecto formali non ipsam honestatem amoris, sed ipsum Deum propter summam ejus bonitatem, propter quam super omnia diligendus est: Contra tamen Religio, Obedientia, & aliæ virtutes morales habent pro objecto formali ipsam honestatem actus religionis, obedientiæ, &c., Dum enim Religio veneratur Deum super omnia propter ejus excellentiam, habet solum pro objecto terminativo extrinseco excellentiam Dei, quia non movetur ab illa ad cultum Dei, sed ab honestate talis cultus, ut Theologi communius docent; Si enim ab excellentia Dei moveretur ad illum colendum super omnia, tunc Religio haberet rationem virtutis theologalis; sicuti e converso Fides, verbi gratia, si non moveretur ad credendum ab auctoritate Dei loquentis, sed solum ab honestate ipsius actus fidei, haberet rationem virtutis

moralis. His explicatis, quaerenda nonnulla sunt de virtute Religionis, ac de tribus theologalibus, quibus specialiter Deus colendus est, ut primo Decalogi præcepto obediamus.

III. Quæritur primo; Quinam sint actus Religionis?

Respondeo cum D. Th. 2. 2. quæst. 81., alios actus esse proprios Religionis, & a tali virtute elicitos, alios vero esse solum imperatos a Religione. Dicuntur actus imperati a virtute Religionis omnes actus cujuscumque virtutis, qui ad colendam summam Dei excellentiam ponuntur, ut sunt, verbi gratia, actus Temperantiæ, Obedientiæ, &c., qui elicitive sunt a propriis virtutibus, sed imperative sunt a virtute Religionis: Et in hoc sensu Jacob. 1. dicitur: *Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrem hæc est, visitare pupillos, &c.* Actus vero proprii Religionis sunt, qui a tali virtute eliciuntur; Et illi juxta doctrinam Angelici dividuntur in interiores, & exteriores, seu corporeos: Ex interioribus præcipui sunt Oratio, quæ est actus, quo aliquid a Deo suppliciter rogamus; & Devotio, quæ est actus, quo nosmetipsos offerimus ad Divinum cultum; Devovere enim idem est, ac consecrare, seu offerre, & mancipare se alteri; Quod si talis oblatio fiat cum juramento, vel voto, gravem obligationem inducit. Inter exteriores vero actus Religionis numerantur Adoratio Dei, ac ejusdem Invocatio, Templorum erectio, Oblationes, Decimæ, Primitiæ, &c.

IV. Quæritur secundo; Ad interneffone, an ad externos Religionis actus obliget primum Decalogi præceptum?

Respondeo cum Suar., Fagund., & aliis, obligare universim ad actus externos prout conjunctos cum internis, non vero ad solos actus internos. Ratio est, quia nullum assignari potest

est præceptum Divinum, quod per se & directe obliget ad meros actus internos Religionis: Nec videtur dari de tali actu præceptum naturale; nam cum præceptum de colendo Deo, quod ratio naturalis præscribit, impleri sufficienter possit per actus externos conjunctos cum internis, & a Religione imperatos, non debemus asserere, quod detur præceptum naturale de mero actu interno Religionis. Adde, quod cum nos corpore simul, & anima contemus, externis simul, & internis actibus colere Deum debemus; atque adeo ad utroque obligamur.

V. Rogabis; Quinam sint actus externi, ad quos ex virtute Religionis obligamur?

Respondeo, ex lege positiva tam Dei in veteri testamento, quam Christi Domini in novo, præcipi Sacrificia, & usum Sacramentorum; In lege vero naturæ, ut notat Suar. lib. I. de Relig. cap. 3., hic specialis cultus Dei per sacrificia fuit adeo usitatus, ut dici potuerit fuisse de jure Gentium, & naturæ hominis consentaneus; Verum neque a Deo, neque a natura fuit præceptus, quia potest Deus sufficienter aliter coli, verbi gratia, vel in faciem procidendo, vel per capitis inclinationem, per genuflexionem, per extensionem brachiorum, aut manuum elevationem, per tunctionem pectoris, per laudationem vocalem, &c.

VI. Quæritur demum; Quandonam obliget virtus Religionis ad Deum colendum per hujusmodi actus externos?

Respondeo, nullum assignari in decursu vitæ certum tempus; idemque communiter docent de actibus Fidei, Spei, & Charitatis, ut fuisse diximus in Trutina exponendo primam thesim ab Alexand. VII. confixam, quæ habet: *Homo nullo unquam vita tempore tene-*

tur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium. Quare præter ea, quæ jure positivo injunguntur, videlicet sanctificando diem festum, &c., identidem hujusmodi actus exercendi sunt arbitrio prudentis, & spectatis circumstantiis personæ, ut notat Pal. tract. 6. disp. 1. punct. 4.; Sunt enim in vita, & in morte maxime necessarii, & summe meritorii. Sicut autem non sufficit actum fidei semel in vita elicere; ut liquet ex decima septima thesi ab Innoc. XI. præscripta; nec est probabile, præceptum Charitatis erga Deum ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare; ut constat ex sexta thesi ad eodem Pontifice profligata; sed hujusmodi actus non raro exercendi sunt, spectatis circumstantiis personæ; ita pariformiter ratiocinandum de actibus Religionis spectantis Dei cultum; Sicut etiam de actibus Pœnitentiæ exercendis a peccatore juxta uniuscujusque opportunitates, ut diximus loco laudato.

ARTICULUS II.

De Virtute Theologica Fidei.

- I. Per fidem, quæ virtus Theologica est, quid præcipiatur?
- II. Tria sunt præcepta fidei affirmativa, & duo negativa.
- III. Ad fidei confessionem quandonam teneamur?
- IV. Ad quid obliget præceptum negativum non negandi fidem exterius?
- V. Quando dubius in fide est infidelis?
- VI. Quinam dicantur Pagani? Quinam Judæi? Quinam Hæretici, Schismatici, & Apostata?
- VII. Quanam sit pertinacia ad hæresim requisita?
- VIII. Ad hæresim externam requiritur, ut signum externum de se sit

fit significativum heresis interna, & ad incurrendas censuras debet esse actus exterior de se gravis.

- IX. *Quanam communicatio cum Judæis, & Saracenis prohibeatur?*
 X. *Quid teneamur prestare erga Paganos?*
 XI. *Num liceat Catholicis de rebus fidei disputare?*

I. **Q**uaritur primo; Quid sit Fides, & quid per illam principaliter præcipiatur?

Respondeo, Fidem esse virtutem theologiam, per quam firmiter credimus propter summam Dei auctoritatem, qui nec fallere, nec falli potest, quæcumque a Deo revelata sunt, & ab Ecclesia nobis proponuntur.

II. Quinque continet præcepta Virtus Fidei, quorum tria sunt affirmativa, duo negativa. Primum ex tribus præceptis fidei affirmativis est, explicite credere Deum esse, & Remuneratorem esse; Credere etiam duo mysteria Trinitatis, & Incarnationis, & quoad substantiam scire, & credere articulos Symboli Apostolici, Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, ac præcepta Decalogi.

Secundum est, non semel ea credere; nam damnata est ab Innoc. XI. propos. 17. dicens: *Satis est actum fidei semel in vita elicere; nec non 65. Sufficit mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel credidisse; sicuti etiam 16. dicens: Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.*

III. Tertium est, exterius fidem fateri, quando talis confessio necessaria est ad Dei magnum honorem, vel ad proximi, aut ad tuam salutem; seu quando honor Dei periclitatur circa fidei veritatem, vel quando aliter scandalum præberetur proximo circa fidem; ut notat Valent. apud Bonac. Ex quo colligit D. Th., quod

non solum coram Tyranno interrogante de fide unusquisque fateri debeat se esse Christianum, sed etiam si vir admodum gravis interrogetur a privatis, puta ab hæreticis, an sit Christianus Romanus, non possit tacere, si grave scandalum populi timeatur; nec possit fugere persecutionem, qui ejus conditionis est, ut ipso fugiente periclitetur honor Dei, vel salus animarum: Contra vero ad confessionem fidei non tenetur, qui interrogatur, an sit Christianus, ut sciatur tantum cujus Nationis, non cujus Religionis est; aut si interrogetur auctoritate privata, & ex reticentia non impediatur magnus honor Dei; quæ omnia fuisse profecti sumus in Trinita exponendo thesim decimam octavam ab Innoc. XI. confixam, *Fidem confiteri, ut Deo, & Fidei gloriosum consulo; tacere ut peccaminosum per se non damno.* Quando autem Tyrannus jubet, ut Christiani gestent signum, quo ab aliis distinguantur, non tenentur tali præcepto, utpote iniquo, & injusto obedire, ut docent Sanch., Bonac., & alii contra Navar., & Cajet., Falsum enim est, quod in tali eventu lex habeat vim interrogantis de fide uniuscujusque, sed solum præscribit modum profitendi fidem deferendo tale signum; & ideo qui inter hæreticos interrogatur, an audierit Sacrum, an recitarit officium, ut sic deprehendatur, an sit Christianus Romanus, non tenetur respondere, ut docent Doctores citati. Et contra si quis videret Turcam profanare templa, vel virgines Sacras, aut conculcare Sacras imagines, tenetur etiam cum vitæ periculo illum cohibere, si speret profectum; Sicut Pastor tempore persecutionis non potest fugere, si timeat existimationem fidei minuendam, aut a subditis deferendam.

IV. Primum vero ex duobus fidei præ-

præceptis negativis est illam exterius non negandi, seu non ponendi ea signa, quæ indicarent internam fidei denegationem. Unde peccat contra Fidem, qui dicit se non esse Christianum, dum nomen Christiani accipitur non ad significandam nationem, sed religionem; Sicut etiam qui utitur signis protestativis falsæ sectæ: Quod si quis habitum Turcarum, vel Judæorum induat, quando fidem suam non tenetur propalare, sed sic incedat, vel ut incolumis transeat per medios hostes, vel alia de causa, non peccaret; quia hoc non esset profiteri falsam religionem, sed solum politica symbola exhibere; Secus vero si ante Idolum serio genuflecteret: Immo Laym. contra Sanch., & Azor. apud Tambur. non audet damnare eos, qui existente gravi causa, puta ad reportandam victoriam infidelium, induerent vestes, ubi sit depictum falsum Idolum, puta Veneris, Jovis, &c.; quia ea signa sæpe ornatus causa deferuntur, nec sunt destinata ad exhibendum cultum tali Idolo: Contra vero, si in eis esset, verbi gratia, depictus Mahometes; quia tale signum destinatum est ad protestandam fidem Mahometi: Demum nunquam licet thus adolere, aut genuflectere Idolo, quia hoc est apertum signum cultus interni; Postumus tamen ob fines indifferentes ingredi Moschæas falsæ religionis, vel Synagogas Judæorum, verbi gratia, ad inserviendum domino, ut concessit Nahamano Eliasus 4. Regum 5., Si quis tamen ingrederetur ea templa, quando infideles confluunt ad orandum, aut aliter appareret, ingressum illius templi significare protestationem illius sectæ, certe peccaret contra hoc fidei præceptum; Unde Paulus V. apud Tambur. rogatus, an in Anglia liceret Catholicis ingredi templa hæreticorum cum protestatione, quod id facerent

Pars II.

ad obediendum civiliter Regi in hac re indifferenti? Respondit, non licere; quia in iis circumstantiis non poterat præsumi, quod præciperetur ingressus templi materialis, sed ut signum protestantium sectam illam.

V. Secundum ex præceptis fidei negativis est fidem ne interius quidem negare, videlicet aut dubitando per deliberatam voluntatem de articulis fidei, (nam sic dubius in fide est infidelis) aut aliam sectam amplectendo, videlicet aut Paganismum, aut Judaismum, aut Hæresim.

VI. Quæritur secundo; Quinam dicantur Pagani, seu Gentiles, aut Ethnici? Quinam Judæi, vel Hebræi? Quinam Hæretici, Schismatici, & Apostatæ?

Respondeo, dici Paganos, seu Gentiles, qui nullatenus Christianam fidem in Baptismo promiserunt, nec amplexi sunt, sed Idola colunt, & idcirco etiam dicuntur Idololatæ; Quamvis si Deum nullatenus colant, dicantur Athei, si vero Mahometi sectam sequantur, ut Turcæ, Mauri, Arabes, &c. dicantur Saraceni, seu Mahometani. Dicuntur vero Judæi, seu Hebræi, qui veteri solum testamento credunt, & Christianam fidem in adventu Messæ promittunt se servaturos; nondum enim credunt advenisse Messiam; Hæretici autem dicuntur, qui Christianam fidem solemniter professione promiserunt in Baptismo, vel in Catechismo, & deinde aliquem fidei articulum cum pertinacia negant, vel saltem deliberate putant esse rem dubiam, seu opinabilem: Quod si articulos omnes fidei negarent, dicerentur Apostatæ a fide; Si demum credant fidei articulos, & solum se subtrahant ab obedientia Summi Pontificis, dicuntur Schismatici, seu divisi a Capite; ita tamen, ut si ideo se subtrahant ab obedientia summi Pontificis, quia non credunt illum esse ca-

E

put

put Ecclesiae, sint Schismatici simul, & Hæretici.

VII. Dubium est primo; In quo consistat pertinacia requisita ad hæresim?

Respondeo cum Sylvest., & Tambur. consistere in electione deliberata voluntatis alicujus opinionis cum certa cognitione, quod talis opinio sit contra id, quod docet Ecclesia. Hinc Suar., & alii communius contra Sor., & Lorcam volunt, non esse hæreticum, qui errat contra fidem cum ignorantia, etiam si affectata, & culpabili, quia pertinacia stare non potest cum tali ignorantia: Unde non est idem specie peccatum negare fidem scienter, & illam negare cum ignorantia affectata; quamvis e contra in aliis materiis idem specie peccatum sit transgredi aliquam legem scienter, & transgredi cum ignorantia culpabili; verbi gratia, non audire missam die festo sic cognito, & non audire missam ex ignorantia culpabili, quod hodie sit dies festus.

VIII. Dubium est secundo; In quo consistat hæresis externa?

Respondeo, quod sicut hæresis interna est error intellectus voluntarius contra fidem, & cum pertinacia, qui nullo signo externo prodatur; ita hæresis externa est, quæ exterius proditur per vocem, nutum, aut aliud signum; itaut si tale signum coram multis prodeat, dicatur hæresis externa publica; si coram paucis, puta coram duobus, vel tribus, aut coram nullo, dicatur hæresis externa occulta. Quod si quis solum exterius proferat hæresim sine ullo errore intellectus, aut sine pertinacia voluntatis, hic vere non erit hæreticus, nisi dumtaxat secundum forum externum.

Notandum tamen hic ex Sanch. lib. 2. cap. 8., & Tambur. lib. 2. cap. 1. §. 4., ad rationem hæresis externa duo requiri; primum, ut vox, seu

signum exterius procedat ex affectu hæresis, & non aliter; unde qui hæresim aliorum refert, etiam si interius illam ipse habeat, non est hæreticus exterior.

Secundum, ut tale signum, seu vox ex se, vel ex circumstantiis determinate hæresim exprimat; & talia sunt verba absoluta, & non sub dubio hæresim significantia; Item facta proprie hæreticorum; verbi gratia eorum cæna, & aliæ cæremonia, nec non ipsa bona opera hæreticorum, videlicet visitare infirmos, Ecclesiam adire, &c., quando ex circumstantiis colligitur ea fieri ab aliquo, ut se conformet sectæ hæreticorum.

Ex quo fit, ut nec sit hæreticus exterior, qui disputandi gratia hæresim proferat, aut ex hæretico affectu moveat caput, aut dicat, non est ita; dummodo non appareat velle hæresim confirmare; Nam in tali casu hæc signa non exprimunt hæresim determinate. Eadem ratione non est hæreticus exterior, qui comedit carnes die vetito, qui ducit duas uxores, qui Eucharistiæ non aperit caput, &c., quando ea fiunt in iis circumstantiis, in quibus non apprehenduntur fieri ob errorem contra fidem, sed ob inordinatum affectum erga gulam, & luxuriam, & ob irreverentiam erga Eucharistiam. Adde ex eodem Sanch., quod si actus exterior de se sit levis, seu veniale peccatum, etiam si procedat ex affectu interno ad hæresim, non sufficit ad incurrendas pœnas hæresis externæ; Verbi gratia si quis comedat parum carnis die vetito animo sequendi sectam hæreticorum: Etenim, ut dicemus de Censuris, & de casuum reservatione, actus exterior de se debet esse gravis, ut sit obnoxius gravibus pœnis, quas Ecclesia nunquam propter merum actum internum infligit.

IX. Dubium est tertio; Qualis com-

mu-

municatio cum Hebræis, seu Judæis prohibeatur Christianis?

Respondeo, prohiberi habitare cum illis, eorum azymis vesci, Judæis medicis uti, aut ab iisdem pharmaca accipere, seclusa necessitate, cum iis simul in balneo se lavare, eos invitare, ad eorum convivium accedere, aut legata iisdem in testamento relinquere; prohibitum etiam est tam Judæis, quam Saracenis famulari, & illis officia publica committere, cum iisdem matrimonia inire, aut portare iis lignamina, arma, & similia in Catholicorum perniciem. Non semper tamen est mortale aliquem ex actibus huiusmodi prohibitis exercere, præsertim si longe absit periculum subversionis.

X. Quæritur tertio; Quid teneamur præstare erga Paganos?

Respondeo, & dico primo, non licere nobis baptizare ante rationis usum infantes Gentilium sine consensu unius saltem ex parentibus, si sint sub eorum potestate, non urgente periculo mortis; Et ratio est, ne decursu temporis exponatur Sacramentum Baptismi sacrilegiis ejusdem baptizati. Secundo, nec possumus Paganos ad fidem cogere, quia Christi fides sponte suscipienda est; aliter magnum periculum esset fictionis, & sacrilegii. Unde fit, quod non possit suscipi bellum contra Infideles ex eo solum capite, quod fidem respuant. Tertio, possunt quidem cogi Gentiles, qui sunt subiecti Principi Christiano ad audiendum Evangelium, (ut etiam Hebræi coguntur Romæ,) & ad abstinendum a peccatis contra jus naturæ; Non possunt tamen ad hæc cogi Gentiles, qui non sunt subiecti; nisi præcludant aditum Prædicatoribus, aut Evangelium, & Christianos persequantur; aut nisi Diis immolent, vel comedant homines; quia hoc non esset jus dicere erga non subiectos, sed esset innocentes defendere, & punire

eos, qui injuriam Christo, ejusque religioni inferunt. Quarto, possunt Principes Christiani tolerare in suis Regnis ritus Paganorum, ne dissidia, & rixæ orientur, & ut facilius convertantur: Quia tamen conversatio Christianorum cum Infidelibus multa mala solet gignere, idcirco possunt expelli, si ad fidem converti nolunt; ita tamen ut vendant omnia sua bona, & cum eorum pretio transmigrent alio, ut fecit Philippus III. anno 1609. expellendo Mauros ex Hispania.

XI. Quæritur quarto; An liceat de rebus fidei disputare?

Respondeo, non licere indocto eas disputationes aggredi, si periculum subeat deceptionis; idque ex præcepto naturali: Ex præcepto tamen Ecclesiastico solum laicæ personæ prohibetur publice, vel privatim de fide Catholica disputare, ex cap. *Quicumque*, de *Hæret.* in 6.

ARTICULUS III.

De Spe, & Charitate.

- I. *Contra spem Theologalem peccat tam qui præsumit propriis viribus beatitudinem supernaturalem obtinere, quam qui ex sola Dei misericordia sine propriis operationibus illam expectat.*
- II. *Duplex datur præceptum Spei, alterum Negativum non desperandi, nec præsumendi; alterum positivum idem idem sperandi.*
- III. *Qui post peccatum omittit actus fidei, ac spei debitos, directe peccat contra virtutem Penitentiae, quæ prævios illos actus requirit.*
- IV. *Charitas debet super omnia Deum amare appreciative, non intensive.*
- V. *Duplex pariter est præceptum Charitatis; videlicet negativum non odio habendi, aut contemnendi*

Deum, & Affirmativum amandi illum identidem; Sed quam frequentia?

VI. Non datur materia parvitas in odio Dei; sicut nec in Infidelitate.

I. **S**pes est altera virtus theologalis, qua speramus a Deo beatitudinem, & quæ ad illam pertinent, divino auxilio obtinendam; cum enim viribus naturæ illam assequi non possumus, committeremus peccatum præsumptionis, si absque Divina misericordia illam vellemus obtinere ex solis nostris meritis naturalibus, juxta errorem Pelagianorum; Sicuti etiam contra spem peccaremus, si vellemus ex sola Dei misericordia absque nostris bonis operibus beatitudinem obtinere, juxta errorem Lutheri.

II. Quæritur primo; Quotuplex datur præceptum Spei?

Respondeo cum communi, duplex dari præceptum Spei, alterum negativum non desperandi, nec præsumendi; alterum affirmativum, scilicet positive sperandi; ipsa enim ratio naturalis dicitur, habitum supernaturalem spei in Baptismo nobis infusum non debere esse otiosum; & ideo Psalm. 4. dicitur: *Sperate in Domino*; sicut etiam passim in aliis Scripturæ locis: Quare contra hoc præceptum peccari potest omittendo actum spei longo tempore, ut dicitur de actibus fidei, & Charitatis; Præsertim quando quis graviter urgetur tentationibus contra spem, & est in periculo desperationis, nisi se minuat actibus spei. Peccatur etiam contra præceptum spei negativum, tum præsumendo consecutionem beatitudinis sine Dei misericordia, aut sine propria cooperatione, ut diximus; tum desperando, quando scilicet quis desperans gratiam, vel gloriam non curat adhibere suam cooperationem. Putant etiam nonnulli, peccari contra spem tentando Deum,

quia tentans Deum non sperat, sicut oportet; Sed nos infra dicemus cum communiori, tentationem Dei esse peccatum potius contra virtutem Religionis, quam contra spem.

III. Notandum hic cum Bonac., quod omittens se convertere ad Deum post peccatum, quamvis omittat actus fidei, & spei debitos, tamen proprie, & directe peccat contra præceptum penitentiae, non contra præceptum fidei, & spei. Et ratio est, quia in tali casu solum per accidens tenetur ad actus fidei, & spei, quatenus scilicet penitentiam agere non potest, nisi eliciendo actus fidei prævios, & sperando veniam peccatorum.

IV. Denique Charitas est ex Apostolo excellentissima inter virtutes theologales; quia per illam Deum super omnia diligimus, & sic illi perfecte conjungimur.

Quæritur nunc secundo; Utrum teneamur amare Deum super omnia appetiati-ve tantum, hoc est appetiati-vo illum tanquam summum bonum super omnia, an etiam intensive, ita scilicet ut amor Dei debeat esse intensior, quam quilibet amor erga objectum creatum?

Respondeo, teneri ad amandum Deum super omnia solum appetiati-ve; nam qui patrem, aut matrem, aut quodcumque aliud supra Deum diligit, non est Deo dignus; Non tenemur tamen Deum super omnia diligere etiam intensive, quia si ad id teneremur, angeremur scrupulis dubitando, an actus amoris a nobis elici possit hic, & nunc; & sic jugum Divinæ legis non esset suave, nec onus leve: Quare diligimus Deum ex toto corde, & ex tota mente, si super omnia appetiati-ve illum diligamus.

V. Quæritur tertio; Quotuplex sit, & quando obliget præceptum Charitatis?

Re-

Respondeo, duplex dari præceptum Charitatis erga Deum, alterum negativum, videlicet non odio habendi Deum, nec illum postponendi creatoris; & hoc obligat semper, & ad semper: Alterum affirmativum, videlicet eliciendi sæpius actus amoris; & circa hoc damnata est ab Innoc. XI. propos. 6., qua dicitur, Ne singulis quidem quinquenniis ad hos actus nos obligari. Communiter tamen docent, ad eisdem nos obligari, primo dum insurgunt tentationes, & periculum est, ne iis assentiamur; & deinde quando tenemur elicere actus contritionis; cum contritio sit saltem virtualis dilectio Dei: Præterea alii putant, quod singulis diebus festis; alii quod semel, aut bis in anno, ut dicemus in de Pœnitentia. Equidem vero cenſeo, non esse eandem unicuique talem obligationem; Sæpius enim ad actus amoris tenentur docti, quam rudes, sæpius qui majorem habent opportunitatem, & qui in majoribus periculis peccandi versantur, quam alii: Quod fufius in expositione dictæ proſcriptæ theſis expendimus in Trutina Theſium damnatarum.

VI. Quæritur quarto; An in odio Dei detur parvitas materiæ, ſicuti datur in odio proximi?

Reſpondeo cum communi negative. Ratio eſt, quia quodlibet odium Dei maxime repugnat summæ Divinæ bonitati: Sicut enim in Infidelitate erga Deum non datur parvitas materiæ, ſed peccat mortaliter quicumque diſcredit cuilibet minimo articulo fidei; contra vero qui fidem viro probo in minimis non præſtat, non peccat mortaliter; Ita pariter qui vult Deo quodvis minimum malum, peccat mortaliter, ſecus vero qui vult illud homini.

ARTICULUS. IV.

De Oratione, qua Deum colimus.

- I. *Quenam a Deo in oratione petenda, in Oratione dominica diſcretiſſime recenſentur.*
- II. *Oratio deſinitur, Petitiio decentiſſima a Deo. Ea nobis præcipitur tum præcepto naturali, tum etiam poſitivo Divino, & Eccleſiaſtico.*
- III. *Triplex eſt Orationis effectus, mereri, ſatiſfacere, & impetrare.*
- IV. *Etiã peccatoris oratio eſt impetratoria ex divina promiſſione, dummodo ille non peccat, inquantum peccator eſt, videlicet aut mala; aut ad malum finem.*
- V. *Quid requiritur, ut Oratio impetret inſallibiliter?*
- VI. *Oratio vocalis natura humana conformior eſt, quam mentalis multis de cauſis.*

I. **P**otiffimus Religionis actus eſt Oratione, qua petimus a Deo bona nobis decentia, ex D. Th. 2. 2. quæſt. 83. Quæ autem bona dicantur decentia, & quo ordine petenda ſint, oſtendit nobis Chriſtus Dominus docens orandi formam Matth. 6. ubi dixit: *Cum oratis, dicite, Pater noſter, &c.* Quod obſervat D. Th. loc. cit. ex Auguſt. Primo enim petenda eſt Divini nominis ſanctificatio, amando illum amore amicitia. Secundo, noſtrum bonum, petendo adventum regni Dei, ſeu viſionem beatam in Patria, ubi Deus ſuum habet pacatiſſimum regnum. Tertio, media, quibus utrumque aſſequamur; Ea vero ſunt tum conformatio cum divina voluntate, tum etiam bona ſpiritualia, & temporalia, quibus juvamus ad Dei voluntatem exequendam: Quia vero ab iſdem arcemur per peccatum, ideo deinde peccatorum remiſſionem petimus,

mus, & tentationum victoriam; ac demum ut ab omni nos malo temporali, & spirituali liberet, quod ad transgressionem divinorum præceptorum inducit. Explicatis itaque actibus virtutum Theologicalium, progredimur ad explicandos actus virtutis Religionis, quæ directe respicit Dei cultum.

II. Oratio itaque stricte sumpta definitur, quod sit *Petitio decentium a Deo*; large vero sumpta significat quamcumque mentis elevationem ad Deum per laudem, benedictionem, adorationem, gratiarum actionem, invocationem, confessionem peccatorum, &c. Præcipitur tamen oratio stricte sumpta non solum præcepto naturali, quo tenemur procurare bona nobis convenientia, præsertim supernaturalia, & perseverantiam in bono, ac removere mala, & tentationes; quæ omnia non nisi per orationem a Deo conceduntur; sed etiam præcepto positivo, tum divino, ubi dixit, *Operiet semper orare: Vigilato, & orate, ut non intretis in tentationem*; tum etiam Ecclesiastico, quo obligamur diebus festis assistere sacro, & cum Sacerdote orationes, & adorationes Deo exhibere, & sacrificium offerre.

Propterea agemus hic de oratione in genere: Deinde quia præcipua oratio vocalis in Ecclesia Dei sunt Horæ Canonica, ideo de illis quæstione sequenti seorsim agendum.

III. Quæritur nunc primo; An quælibet Oratio sit meritoria, satisfactoria, & impetratoria?

Respondeo, Orationem hominis iusti valere ad merendam gratiam, & gloriam, necnon ad satisfaciendum pro pœna temporali peccatis debita, & demum ad impetrandum a Deo id, quod petitur. Primus, & secundus effectus fundatur in gratia sanctificante, seu in amicitia cum Deo, & uterque effectus communis est omnibus operibus bonis factis ab homine

iusto; unde peccatores orando, aut exercendo quodcumque aliud bonum opus nec merentur, nec satisfaciunt.

Tertius effectus impetrationis non fundatur in gratia sanctificante, sed in divina promissione; Matth. enim 7. dicitur: *Omnis, qui petit, accipit*; Et ideo etiam oratio peccatoris impetratoria est.

IV. Neque dicas: Joan. 9. habetur: *Scimus, quia peccatores Deus non exaudit*; & Psalm. 69. *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus*; & Proverb. 28. *Oratio peccatoris erit execrabilis*. Nam, ut notat D. Th. loc. cit. ex August., & Chrysostomo, si peccatores non exaudiret Deus, frustra Publicanus dixisset: *Domine propitius esto mihi peccatori*: Quare peccatores Deus non exaudit solum, in quantum peccatores sunt, seu quando aut petunt mala, aut in malum finem.

V. Quæritur secundo: Utrum Oratio impetret infallibiliter?

Respondeo affirmative cum D. Th. loc. cit. art. 15., dummodo tamen debita circumstantiæ concurrant, sub quibus Deus promisit concedere, que petuntur. Prima circumstantia est, ut petantur bona, seu utilia ad salutem animæ. Secunda, ut petantur a bonis, seu a iustis, aut si petantur a peccatoribus, non male petantur, seu ad malum finem, quia, ut diximus, peccatores in quantum tales Deus non exaudit. Tertia, ut petantur bene, hoc est pie, cum reverentia, humilitate, & fiducia; Jacobi enim 1. dicitur: *Postulet autem in fide, nihil bastians*; & cap. 4. *Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis*. Quarta, ut petantur cum perseverantia, quæ sæpissime commendatur in Scriptura; Deus enim non semper statim exaudit, ut magis excitet orantium preces.

VI. Notandum tamen demum, Oratio